

ENT
2620

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

MAANDBLAD UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSE ENTOMOLOGISCHE VERENIGING

ISSN 0013-8827. Officiële afkorting (World List): Ent. Ber., Amst.

Deel 45

1 oktober 1985

No. 10

Adres van de Redactie:

B. J. LEMPKE, Plantage Middenlaan 64, 1018 DH Amsterdam — Nederland

W. SCHURING, *Delomerista laevis* (Gravenhorst), een nieuwe parasitoïde voor Nederland van de Gewone dennebladwesp, *Diprion pini* (Linnaeus) (Hymenoptera: Ichneumonidae, Diprionidae): 137; V. S. van der GOOT, De Sepsidae van Nederland, 1856-1984 (Diptera) 1. Literatuur van de Nederlandse fauna en de determinaties van voor 1939: 139; H. van OORSCHOT, H. van den BRINK & B. van OORSCHOT, Rhopalocera of Turkey. 2. Records of *Satyrium marcidus* (Riley, 1921) and description of *S. marcidus mardinus* n. ssp. (Lepidoptera: Lycaenidae): 145; J. H. KUCHLEIN & B. van AARTSEN, *Dolicharthria punctalis* (Denis & Schiffermüller) in Noordwest-Europa (Lepidoptera: Pyralidae): 149.

***Delomerista laevis* (Gravenhorst), een nieuwe parasitoïde voor Nederland van de Gewone dennebladwesp, *Diprion pini* (Linnaeus) (Hymenoptera: Ichneumonidae, Diprionidae)**

door

W. SCHURING

Rijksinstituut voor onderzoek in de bos- en landschapsbouw „De Dorschkamp”

ABSTRACT. — *Delomerista laevis* (Gravenhorst), a new parasitoid in the Netherlands of the common pine sawfly, *Diprion pini* (Linnaeus) (Hymenoptera: Ichneumonidae, Diprionidae). During the second half of 1982 an outbreak of the common pine sawfly occurred in stands of Scots pine near Roermond, province of Limburg. Of 400 healthy cocoons that were collected from soil samples on 24.XI.1982 and 4.V.1983, 106 cocoons were parasitized. All parasitoids emerged in 1983 and belonged to the Ichneumonidae. The species were identified as *Pleolophus basizonus* (Gravenhorst) (88%), *Exenterus amictorius* (Panzer) (7%), *Olesicampe argentata* (Gravenhorst) (3%), *Gelis* sp. (1%) and *Delomerista laevis* (Gravenhorst) (1%). The latter species is a new record for the common pine sawfly in the Netherlands.

In de tweede helft van 1982 was de Gewone dennebladwesp *Diprion pini* voor het eerst sinds jaren weer schadelijk in ons land. In de bossen rond Roermond vraten de larven van dit insect circa 10 ha grove dennenbos geheel kaal. Nog eens 70 ha bos werd licht tot matig aangevreten. Op de Hoge Veluwe werden vliegdenen over een vrij aanzienlijke oppervlakte geheel ont-naald, terwijl op een golfterrein bij Bosch en Duin (Utrecht) de daar staande dennen het moesten ontgelden.

Om een inventarisatie te maken van de parasitoïdesoorten die voorkomen in de cocons van *D. pini*, werden op 24.XI.1982 en op 4.V.1983 bodemonsters genomen rond Roermond, en wel in het CRM reservaat „Meinweg”, in het Gemeentebos Vlodrop en in het Annendaalse Bos. Er werd in totaal 12 m² grondoppervlakte tot een diepte van 10 cm uitgegraven. Daarbij verzamelde men 929 cocons.

*Van dit aantal waren 529 cocons geopend, dat wil zeggen dat de cocons reeds waren verlaten door bladwespen en parasitoïden of ten offer waren gevallen aan predatie (met name muizen).

De overige cocons werden tot op heden in een plastic doos op licht vochtig zand bij kamertemperatuur in het laboratorium bewaard. Dagelijks werd er gecontroleerd of er bladwespen en parasitoiden waren uitgekomen. In totaal verlieten 94 bladwespen de cocons: 77 in 1983 en 17 in 1984. Het verschijnsel van overligen deed zich hier dus voor, wat zowel van *D. pini* als van andere bladwespen bekend is. Wat betreft de parasitoiden: 106 exemplaren verlieten de cocons, alle in 1983. Het overligen van parasitoiden kwam dus tot nog toe niet voor; de overige cocons zullen echter ook in 1985 nog worden gevolgd.

Alle uitgekomen parasitoiden behoren tot de Ichneumonidae. *Pleolophus basizonus* heeft met 94 van de 106 (88%) uitgekomen parasitoiden het grootste aandeel gehad in de parasitering. De eerste exemplaren van deze sluipwesp kwamen in de week van 7-13.III.1983 uit de cocons. Tot aan de week 6-12.VI.1983 kwamen vrijwel wekelijks exemplaren van *P. basizonus* uit de cocons te voorschijn. Op zich is het niet verwonderlijk dat deze soort een zo groot aandeel in de parasitering heeft gehad. Oehlke (1965) maakt melding van het feit dat *P. basizonus* vaak de hoofdparasitoïde is in het parasitoidencomplex van *D. pini*. Met slechts 7 exemplaren was een andere hoofdparasitoïde *Exenterus amictorius* slecht vertegenwoordigd in dit monster. Van het geslacht *Olesicampe*, waarvan enkele soorten bekende parasitoiden zijn van de Gewone dennebladwesp, kwam alleen *O. argentata* in geringe aantallen voor: 3 exemplaren verlieten de cocons. Van het geslacht *Olesicampe* is bekend dat overligen kan voorkomen (Schwenke, 1982). De verdere ontwikkeling van de insecten in de overgebleven cocons zal uitsluitel moeten geven of dat ook hier het geval is en dat daarom tot nog toe het aandeel van dit geslacht in de parasitering zo laag is geweest. Tevens verliet een enkel exemplaar van het geslacht *Gelis* de cocons, waarvan het onmogelijk was om een nadere soort aanduiding te geven.

Het meest opvallend echter was het voorkomen van een exemplaar van *Delomerista laevis*. Oehlke (1965) noemt in zijn overzicht van parasiterende Ichneumonidae op Diprionidae deze soort wel als zijnde parasitair op Diprionidae, maar vermeldt daarbij dat de exacte waard en biologie van deze soort onbekend zijn. Eichhorn (1981) en Oehlke (1965) noemen wel *Delomerista pfankuchi* (Brauns) als een soort die, zij het in geringe aantallen, parasitair voorkomt op *D. pini*.

Alhoewel nu aangetoond is dat *D. laevis* kan parasiteren op de Gewone dennebladwesp, betreft het, gezien ook het ontbreken van gegevens in de literatuur, waarschijnlijk een zeer infrequent voorkomende parasitoïde van *D. pini*.

Dankzegging. — De auteur is veel dank verschuldigd aan de heer G. van Rossem voor de determinatie van de parasitoiden.

LITERATUUR

- Eichhorn, O., 1981. Autoökologische Untersuchungen an Populationen der gemeinen Kiefern-Buschhornblattwespe *Diprion pini* L. (Hym. Diprionidae). VI. Zur Kenntnis der Kokonparasiten und *Exenterus* Arten. — *Z. angew. Ent.* 92 (3): 252-286.
 Oehlke, J., 1965. Die in europäischen Kiefernbuschhornblattwespen (Diprionidae) parasitierenden Ichneumonidae. — *Beitr. Ent.* 15 (7/8): 791-880.
 Schwenke, W., 1982. *Die Forstschädlinge Europas* 4: 1-392. Parey, Hamburg und Berlin.

P.O. Box 23, 6700 AA Wageningen.